

## JEDNA VLAŠŤOVKA

Únor je nejhorší měsíc. Nikoli ovšem pro ty, kteří se těší dosud na masopustní plesy a reje a jsou dobře zdomácněli ve městě, nýbrž pro lidi, kteří své nejkrásnější dny slaví mezi lesy a poli a žijí důvěrněji s venkovskou půdou. Je věru těžko říci, kdy takový člověk pocituje v únoru mocnější touhu po jaru zdánlivě tak hrozně ještě vzdáleném: zda v pustý, mlhavý den, smutný jako šedivá jeskyně, kde vše, co se pohybuje, straší jako mátoha a veškerá míza zdá se navěky zakleta do ztuhlých stromů a do zmrzlé země, — anebo v jasný den sněhový a ledový, kdy slunce jest již jaksi vyzývavé a připomíná věci naprosto nesrovnatelné s půdou vrzající pod nohama, se ztuhlou řekou a se stráněmi nejmrtvějšími.

Předpokládám ovšem, že lidé žijící skutečně venkov mají jaro tak rádi jako já. Snad je to již předpoklad trochu smělý. Neboť s civilizací dostávají se i do nejzapadlejších koutů a k nejčistším srdcím jakési stopy lidí kultivovaných, všelijak kultivovaných. Snad tedy i těch, u nichž jaro vyšlo z módy.

Znáti se příliš veřejně ke své lásce k jaru je dnes opravdu poněkud odvážno. Nedivil bych se tedy, že nějaká prostinká duše otravuje si jaro aspoň tím, že se bojí doznati si tuto svou lásku. Zejména však je to odvážno pro básníka, který toho nesmlčí. Neboť že „básníci opěvují jaro“, o tom mluví dnes již i ta ústa, která, dle úsudku obecnstva, dělají naše nejlepší vtipy.

Nebýval jsem v životě opatrný. Nejsem dosud. Přiznávám se, že ze všech ročních dob miluji nejvíce jaro, tu celou jeho škálu temnějících zelení, množících se zvuků, vzrůstajících tvarů, výbojný pochod života, hrnoucího se a tryskajícího až k nebesům. Léto je krásné mezi dozrávajícími klasy v polích nebo u chladných lesních tůní, zima oslňuje sněhovými pláněmi. Ale jaro je stále krásné, všude krásné, celé krásné.



Na podzim jsem nezapomněl. Znáám jeho půvaby. Rudé panychidy a sladké mlhy. Ale je to vše spíše pro ženy a pro křesťany. A já nejsem ani to, ani ono, třebaže obé mne hodně zkazilo.

5 Ženy nemilují opravdu jara, jako nemilují opravdu přírody, a křesťané neslavili by ho, kdyby nebyli bývali donuceni přejímati svátky pohanů. Jaro je příliš kladná doba života a země, nepopíratelné, nezastavitelné, nepřehlušitelné, jásavé a nepokryté ano k životu, jemuž dnešní žena  
10 nerozumí a jež křesťan má popírati a nenáviděti.

V naší době, jejíž spisovatelé a muži do omrzení mluví o ženách s lačnýmýma očima a stále znovu „hlas života“ ztělesňují v ženě — povážlivě zaměňujíce chtivé flirtu sentimentálního nebo zkaženého s chtivými života a přeceňujíce  
15 samičí potřeby ženy —, bude se zdáti asi paradoxním mínění, že pro ano k životu nemá tato žena valného porozumění. A přece to není o mnoho méně než pravda.

Defenzivní typ ženy, teplý majestát matky a hospodyně, která se bránila životu tím, že jej zachovávala a udržovala,  
20 byl ovšem bližší kladným hodnotám života, pasívně zapadaje v jeho řád, byl bližší pravdě, kráse, přírodě. Zejména na malém městečku, na statku, v myslivně. Tato žena milovala všechny roční doby, a jejich úroda to byla, kterou srovnávala a rozdílela, rozumějíc skoro jen jí, ale rozumějíc  
25 jí dobře a krásně. Tento typ zdá se vymírá. Ofenzivní, nespokojená, blouznící žena je všude na postupu, rozvracejíc zvrácenou dobu, a žena a doba hodí se k sobě znamenitě. Pro tyto výbojné ženy, nikoli nové, ale velmi ženské, je život větrem, který je činí nešťastnými, neunáší-li  
30 jich. Ve věčném flirtu s jeho víry, ať už se jmenují erotika a společenský život, nebo literatura a politika, chtěly by býti stále kamsi unášeny, pokud možno na povrchu, ale bez probouzení ve všednosti, stále dál v tanci a ve snách. A vidouce, že život mívá a jejich blouznění neustává, jsou  
35 sentimentální a chtěly by umřít, ač se bojí smrti právě tak jako skutečného života.

Takovým způsobem nelze však poznati života tak, aby bylo možno upřímně si jej zamilovati a s osudem jako se



starým otcem kamarádem po rubu i po líci dobře známým dohodnouti se o svých hodinách.

V našich lesích je místo, které se jmenuje Ráj. Je to pěkné místo: upravené poněkud, poněvadž tu stojí pomníček na památku nějakého dlouhého panování nynějšího knížete. O to mi ovšem neběží. Ale z Ráje možno po stráni sestoupiti do Kozího žlebu, krásného žlebu, který takhle v červnu překypuje přímo lesním životem. Ani o tom nechci prozatím vypravovati. V květnu však zastavuji se často, než sestoupím, uprostřed stráně, usednu na pařez a dívám se. Tu jako bych seděl na stěně veliké zelené nálevky. A mám vždy v tu dobu týž pocit: že nálevka se úží pomalu s přibývajícím zelením, která zvolna, ale jistě kráčí vpřed smaragdovým svým krokem. Je tu mnoho modřínů a ty zesilují dojem vlnivého pohybu. Kukačky, sojky, žluvy, kosi, drozdi, pěnice a kvečeru bažanti rozkřikují se tu, každý pták po svém, a v slunci mihá se stále nějaký hmyz. Hlavně však to, že vidím, kterak mladistvá zeleň postupuje na mne neodolatelným, vlnivým pochodem, měkká, líbezná, a přece skoro výhružná, to, aniž sám vím proč, vzbuzuje ve mně báječný pocit jara, jara mohutného a v jediném okamžiku představujícího veškeru krásu života. A ani nejohromnější říjení, které může člověk spatřiti za slunného červnového poledne, nepřesvědčuje mne tak jako několik vteřin zde, i když je tu sebevětší ticho a klid. O čem?

Bál bych se dovésti sem i tu nejvzácnější milenku a zeptati se jí na to. Snad šedivá panímáma z ryčného starosvětského dvorce, jehož stodoly, špýchary a stáje překypují dary země, porozuměla by mi trochu. Moderní žena však, která nevnímá života, nemůže ho vnímati ucpanými smysly, která buď o životě toliko blouzní jako o nepoznaném štěstí, pro něž pláče v podzimních alejích, pro něž týrá manžela či milence, anebo „studuje život“ s božskou prostomyslností, moderní žena řekla by mi něco ukrutně smutného v té chvíli a na tom místě. Příšerně sentimentálního nebo příšerně učeného. Bál bych se sem dovésti i tu opravdu nejvzácnější milenku, která by možná aspoň pochopila, že v této zelené nálevce, tak prostinké, a přece nad všechny slavné romantiky



5 tak ohromné a ohromující ve dnech postupujícího jara, jest mlčeti pro ni to nejlepší, co může učiniti, — a kdyby byla sebesvůdnější, nepomiloval bych jí na tomto místě, poněvadž tváří v tvář mohutnému gestu jara připadalo by mi strašně směšným malinké gesto lidské lásky...

10 Loni na jaře se stalo v Kozím žlebu něco hrozného. Jednou zrána všechny mladé, líbezné, již několikacentimetrové výhonky na mladém smrčí byly skleslé, visely hlavou dolů. Mrazík je sežehl. Po čase zrezavěly, a byl to smutný a podivný pohled na popálené stromky. Také velikým smrkům prý se to stalo. Proto nebylo letos v zimě téměř smrkových šišek.

15 Ty stromy a stromky měly tedy několik bolestných neděl. V jedné noci přišly o nenahraditelný kus vzrůstu a plody jednoho roku. Ale v těch několika týdnech, kdy rezavé spáleniny poskvřňovaly jejich čistou krásu, snažily se smrčky nahraditi, co se nahraditi dalo. A dnes tam v Kozím žlebu stojí, jako by se nic nebylo stalo, a jsou nezmýleně připraveny vykonati opět svou jarní povinnost. A vůbec: 20 musí přijíti něco příliš silného, veliký víchr, neočekávaná spousta sněhu, požár nebo to nejjistější zlo, člověk, aby ztratily hlavu a padly. A tu svou důvěřivou, veselou a moudrou jarní povinnost konají rok po roce stejně a se stejným elánem, se stejnou silou a radostí jako jinoši, jako 25 muži, jako starci. Tito optimisté nestárnou.

A tohle, smysl toho slyším stále v našich lesích ze všech koutů a nestalo se mi ještě, abych toho nepochopil a nevy- 30 léčil tím sebesthorší svou náladu, sebestlubší smutek, sebestuřivější vztek. Čeho knihy — a jsou krásné, hodné, moudré knihy — nedovedou, vždy dovedou lesy.

Nad poměrem každého člověka k životu jsou desky zákona; speciální, toliko jeho se týkající, rád neúprosný a nepřekročitelný beztrestně. A smyslem vši výchovy a kul- 35 tury individua mělo by býti, aby individuum poznalo články svého řádu a podrobilo se jim, neboť jen pak je skutečně svobodno a silno svobodou a silou, kterých nikdy nepozná parvenu, i když sebestlučněji smí pískati na všechny a na všecko, parvenu, jímž je každý, kdo sebe sama zapře, spou-



tá, vykleští, aby mohl býti „někým“, to jest někým, kým není a nebude, kdyby se sebevíce namáhal a celé jmění promrhal za škrabošky. Veškeren pocit štěstí na světě může vzejíti toliko z vědomí, že se člověk neznásilňuje a nepřetvařuje, že se nežene za vyšší almužnou, kterou svět platí komediantům. A štěstí se zdvojnásobňuje, když člověk bosýma nohama přešlape jednu z periodických trnitých cest určených volným lidem, překoná nebezpečné větry, sněhy a mrazíky, překoná ještě nebezpečnější příklady, které dávají lidé, a s novým jarem koná opět důvěřivě, vesele, moudře svou povinnost jako ty smrčky na lesní stráni. 5 10

Je mnoho mužů, kteří takhle chápou krásu života. Až jich bude ještě více, změní opět jednou tvářnost společnosti. Jako ty lesní stromy jsou to optimisté, kteří stárnou-li, stárnou jen proto, že doba nepřipouští, aby mohli tak klidně růsti jako stromy v lese. 15

Optimism je vůbec nejlepší lék proti stárnutí. Potkáte-li někdy různolící šedesátníci, pružnou, útlou švihačku s bílými skoro již vlasy, jistě to není žena, která zbytečně toužila a fňukala nebo marně mudrovala a amazončila, jistě je to nějaká výjimečná optimistka, která byla hodna toho, aby stanula po boku muže, jenž chtěl zůstatí volným člověkem. 20

Také v manželství je třeba optimismu, mnoho optimismu a mnoho té vytrvalosti smrků, které po všech bouřích zůstanou na svém místě, zazelenají se mladě s každým jarem a hledí stále jen před sebe do výše. To by však byla kapitola hrozně nečasová. Všecko se spiklo proti těm, kteří by také zde chtěli slyšeti statečnou jarní píseň přírody, která se vrací po všech parnech a mrazech života. Ani svého básníka nenašel ještě budoucí zápas o harmonii, jež povede dvě bytostí stejně rozdvojených jako znechucených ohavností doby... 25 30

Venku fičí severák. Všude sníh a led. Celý den strávím na zamrzlé řece: bůhvíproč teď v zimě tahali u Skalky písek z řeky, tož jsem se oháněl lopatou. Svítilo slunce nějak podezřele a já jsem se cítil docela zdráv. Ale teď kvetou kolem narcisy, tacety a tulipány, voní tu hyacinty a pryskyřice z rozsekaných jedlových větví, které nám zbyly 35

po letošní sklizni jmelí a které cpu do kamen ve skleníku.  
U zahradníků již v lednu to kvete.

Je mi zcela dobře a za nic na světě nechtěl bych jiných  
desek zákona nad sebou. A důvěřivě, vesele, moudře po-  
5 slouchám ty, které jsou nade mnou a jejichž články, jak  
se mi zdá, jsem pochopil. Nemohu jinak. Nechci jinak.  
Poklonil jsem se také zákonu, dle něhož osud jiskry ze mne  
křeše. Pročež neuposlechnu rady kolegy básníka, rozezle-  
ného na nevďěčnost dospělých, abychom psali pohádky,  
10 nové, krásné pohádky pro děti. Vždyť konečně celý život  
píšeme jen pro děti, pro bláhové veliké děti, roztroušené  
tu a tam i po českém světě, a naší hrdostí je, že nám ti  
strašní dospělí docela nic nerozumějí...

A těm dětem, že dnes svítilo slunce tak podezřele a že  
15 skoro všemi barvami to kvete již ve skleníku, posílám také  
tuhle jednu vlašťovku, která ovšem neudělá ještě jara.